

SÜRGÜNDEN SAVAŞA: TARİHİN İZLERİ VE BUGÜNÜN GERÇEKLERİ

Sudem KUTAY*

Kırım'ın Osmanlı yönetiminden çıkmasıyla birlikte buranın halkı göç etmeye başlamıştır. Daha sonraları Kırım Tatarları Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği döneminde Joseph Stalin'in emriyle 18 Mayıs 1944 tarihinde sürgüne uğramışlardır Hayvan vagonlarına bindirilen Kırım Türkleri nüfuslarının yarısını susuzluk, açlık ve çeşitli hastalıklar sebepleriyle yitirmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı başladıktan sonra 16 Kasım 1941 tarihinde Kırım fiilen Almanların eline geçmiştir. Ruslar, Nazi Almanya'nın ilerleyişine karşılık anavatanının bütünlüğünü korumak için Büyük Yurtseverlik Savaşı'nı başlatmışlardır. Bu savaş esnasında bölge halklarından olan 60.000 Kırım Tatarı, gönüllü olarak Kızıl Ordu saflarına katılmıştır. Kırım, Ruslar tarafından geri alındığında Tatar Türkleri Almanlarla iş birliği yaptıkları gerekçesiyle Stalin'in gizli kararnamesi mucibince sürgüne tabi tutulmuşlardır. Bazı kaynaklara göre sürgünün temel sebepleri Tatar Türklerinin Ankara hükûmeti ile yakın ilişkiler içinde olmaları ve Sovyetlerin potansiyel rakibi olan Türkiye ile yaşanacak olası bir çatışmada Kırım'ın stratejik öneminin Sovyetlere sorun çıkaracak olmasıdır. Tarihçiler ise Tatarların Stalin tarafından "olası sabotajcı ve hainler" olarak görüldüklerini ve kendisinin onlardan kurtulmak istediğini belirtmektedirler. Söz konusu sürgün her ne kadar Birleşmiş Milletlerin soykırım tanımına uysa da siyasi nedenlerden ötürü bu algı çarpıtılmıştır. 18 Nisan 1956 tarihine kadar Kırım Tatarları özel yerleşimciler statüsüne tâbi tutulmuşlardır. Söz konusu tarihe kadar Tatarlar, kendi dillerini kullanamamışlardır. 1956 yılında yayımlanan kararname aracılığıyla Tatarlara yönelik kısıtlamalar kaldırılmıştır. 5 Eylül 1967'de çıkarılan kararnameye göre Kırım'ın 1944 yılında faşist işgalden kurtarılmasının ardından bölgede yaşayan Tatarların belirli bir bölümünün Alman işgalcileri ile iş birliği içerisinde oldukları ancak bu durumun tüm Tatar nüfusuna mâl edildiği açıklanmıştır. 1944'ten günümüze kadar kendi kimliklerini yaşatma savaşı veren Kırım Türkleri geçmişin izlerini hâlen silememişlerdir.

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Birinci Sınıf Öğrencisi